

ΠΟΡΙΣΜΑ

Ο Συνήγορος του Πολίτη, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του σύμφωνα με το άρθρο 103 § 9 του Συντάγματος και το άρθρο 4 § 6 του ν. 3094/2003, εξέτασε αναφορά της κ. σε σχέση με την άρνηση της Διεύθυνσης Οργάνωσης και Διεξαγωγής Εξετάσεων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων να παράσχει πρόσβαση στα γραπτά δοκίμιά της, κατόπιν συμμετοχής της στις εισαγωγικές πανελλαδικές εξετάσεις περιόδου 2004. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας συντάσσεται το παρόν πόρισμα, το οποίο γνωστοποιείται αρμοδίως.

1. Η κ. συμμετείχε στις εισαγωγικές πανελλαδικές εξετάσεις περιόδου 2004. Σε αίτημά της προς την Διεύθυνση Οργάνωσης και Διεξαγωγής Εξετάσεων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για πρόσβαση στα γραπτά δοκίμιά της, η εν λόγω Δ/ση αρνήθηκε την πρόσβαση στα εν λόγω δοκίμια επικαλούμενη την ΚΥΑ Φ152/Β3/6831 «*Εξαίρεση διοικητικών εγγράφων από τη γνωστοποίηση στους πολίτες*», σύμφωνα με την οποία, «*Έχοντας υπόψη: 1. Τις διατάξεις του άρθρου 16 παράγρ. 4 του Ν. 1599/1986 (ΦΕΚ' 75 Α') ... Εξαιρούμε από τη γνωστοποίηση στους πολίτες, με τη χορήγηση αντιγράφων ή φωτοαντιγράφων ή με την επίδειξη α) τα γραπτά δοκίμια των προαγωγικών και απολυτηρίων εξετάσεων των μαθητών της Β' και Γ' τάξης Ενιαίου Λυκείου αντίστοιχα ...*».

Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε στην εν λόγω Διεύθυνση ότι η διάταξη του άρθρου 16 παρ. 4 του ν. 1599/1986, κατά νομοθετική εξουσιοδότηση της οποίας εξεδόθη η ανωτέρω περιοριστική του δικαιώματος πρόσβασης σε δημόσια έγγραφα Υπουργική Απόφαση, δεν ισχύει πλέον, δεδομένου ότι έχει αντικατασταθεί από τις διατάξεις του ν. 2690/1999, όπως αυτός τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα. Οι διατάξεις του μεταγενέστερου νόμου αυτού, οι οποίες εξειδικεύουν τις προϋποθέσεις για την άσκηση του (συνταγματικά κατοχυρωμένου πλέον, άρθρ. 10 παρ.3) δικαιώματος πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα, δεν προβλέπουν ανάλογη δυνατότητα νομοθετικής εξουσιοδότησης προς τη διοίκηση για τη θέσπιση περιορισμών στο δικαίωμα πρόσβασης σε δημόσια έγγραφα, με αποτέλεσμα η εν λόγω Υπουργική Απόφαση να έχει καταστεί πλέον ανίσχυρη ως στερούμενη του συνταγματικώς προβλεπόμενου (άρθρο 43) νόμιμου ερείσματός της. Η Αρχή κατέστησε σαφές ότι προκειμένου να είναι νόμιμος ο περιορισμός του δικαιώματος πρόσβασης στα γραπτά δοκίμια των πανελληνίων εξετάσεων, απαιτείται η επίκληση εκ μέρους του Υπουργείου διάταξης νόμου η οποία να προβλέπει έναν τέτοιο περιορισμό, ή, εναλλακτικά, Υπουργικής Απόφασης, η οποία να στηρίζεται σε εν ισχύ ειδική εξουσιοδότηση νόμου και μέσα στα όριά της.

2. Η Διεύθυνση Οργάνωσης και Διεξαγωγής Εξετάσεων ενέμεινε στην άποψη της επιχειρώντας μια τριμερή διάκριση των εγγράφων σε «διοικητικά», «ιδιωτικά» και «δημόσια», προκειμένου να θεμελιώσει την πρακτική απαγόρευσης επίδειξης των γραπτών δοκιμίων στις προϊσχύουσες διατάξεις του ν. 1599/1986 (έγγραφο Φ.251/100905/Β6/22.09.2004). Ειδικότερα, σύμφωνα με την άποψη αυτή, τα γραπτά

των υποψηφίων καθίστανται δημόσια έγγραφα από τη στιγμή παράδοσής τους στους επιτηρητές και την επίθεση της υπογραφής των επιτηρητών στο τέλος των απαντήσεων, τα οποία ολοκληρώνονται με την αναγραφή επ'αυτών της αξιολογικής κρίσης των αρμόδιων κατά το νόμο βαθμολογητών, εντεταλμένων κατά νόμο δημοσίων οργάνων για την κατάρτιση της συγκεκριμένης πράξης αξιολόγησης των γραπτών. Παράλληλα η Δ/ση προέβαλε τον ισχυρισμό ότι η ορθότητα της αξιολόγησης των γραπτών δοκιμίων, ως ουσιαστική επιστημονική κρίση, δεν υπόκειται σε ακυρωτικό δικαστικό έλεγχο.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, κατέστησε σαφές, αφενός, ότι η εν λόγω τριμερής διάκριση δεν φαίνεται να βρίσκει έρεισμα στο γράμμα του νόμου, δεδομένου ότι οι σχετικές διατάξεις του ν. 2690/1999 διακρίνουν μόνο μεταξύ «διοικητικών» και «ιδιωτικών» έγγραφα. Αφετέρου δε, ο ανωτέρω ισχυρισμός δεν αρκεί για να θεμελιώσει την εν προκειμένω άρνηση ικανοποίησης τυχόν δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα αυτά (έγγραφο 13611/04.2.2/18.10.2004). Η Αρχή επανέλαβε προς την εν λόγω Δ/ση ότι από την κατάργηση – με την θέση σε ισχύ του ν. 2690/1999 - της δυνατότητας έκδοσης ΚΥΑ για τον επιπρόσθετο καθορισμό περιπτώσεων, στις οποίες η Διοίκηση εδύνατο νομίμως να αρνηθεί την ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης σε έγγραφα, πέραν των προβλεπομένων από ειδικές διατάξεις, προκύπτει βούληση του νομοθέτη να αποκλείει στο εξής την θέσπιση με κανονιστικές διοικητικές πράξεις επιπρόσθετων περιορισμών στο δικαίωμα πρόσβασης, είτε των διοικητικών είτε των ιδιωτικών εγγράφων, πέραν των ειδικώς οριζομένων στις διατάξεις του ν. 2690/1999 ή σε άλλες ειδικές διατάξεις περί απορρήτου. Τέσσερις μήνες μετά την αποστολή του τελευταίου εγγράφου του Συνηγόρου του Πολίτη η Δ/ση Οργάνωσης και Διεξαγωγής Εξετάσεων ενημέρωσε την Αρχή ότι η απάντησή της ακόμη εκκρεμεί, επειδή επίκειται, εκ των υστέρων, νομοθετική ρύθμιση για το ζήτημα της πρόσβασης των υποψηφίων στα γραπτά δοκίμια των πανελλαδικών εξετάσεων.

3. Παράλληλα η ενδιαφερόμενη προσέφυγε στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η οποία στην απόφασή της 13/2005 έκρινε ότι τα γραπτά δοκίμια των διαγωνιζομένων περιέχουν προσωπικά δεδομένα και το σύνολό τους συνιστά αρχείο κατά την έννοια του άρ. 2 του ν. 2472/1997. Σύμφωνα με το αρ. 2 εδ. α' του ίδιου νόμου «*“Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα”, κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων*», ενώ σύμφωνα με το εδ. β' του ίδιου άρθρου «*“Αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα” (“αρχείο”), σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία αποτελούν ή μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας, και τα οποία τηρούνται είτε από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο*». Ως εκ τούτου το υποκείμενο των δεδομένων αυτών έχει δικαίωμα, δυνάμει του άρθρου 12 του ίδιου νόμου, πρόσβασης σε όλα τα δεδομένα που το αφορούν, εν προκειμένω στο γραπτό του δοκίμιο, ανεξάρτητα από το αν πληρούνται ή όχι οι σχετικές διατάξεις του ν. 2690/1999. Σημειωτέον ότι οι αποφάσεις της εν λόγω Αρχής έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα που απορρέει από τα άρθρα 19 παρ. 1 & 21-22 του ν. 2472/1997, εξοπλισμένο, μάλιστα, με δυνατότητα επιβολής κυρώσεων σε βάρος των *«υπευθύνων επεξεργασίας»* των δεδομένων. Ενδεχόμενη αντίρρηση της διοίκησης επί του υποχρεωτικού χαρακτήρα των εν λόγω αποφάσεων, θα προσέκρουε σε σειρά αποφάσεων του Συμβουλίου Επικρατείας (2279/2001 έως 2286/2001), σύμφωνα με τις οποίες *«η διοικητική κύρωση της προειδοποίησης ..., με την οποία αφ' ενός διαπιστώνεται παράβαση των διατάξεων του ν. 2472/97 ..., και αφ' ετέρου επιτάσσεται ο υπεύθυνος επεξεργασίας να προβεί, εντός ευλόγου χρόνου, στην άρση*

αυτής με τη διακοπή της μη νόμιμης, κατά την Αρχή, επεξεργασίας των επίμαχων στοιχείων ..., αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη ατομικού χαρακτήρα που **δεσμεύει τον υπεύθυνο επεξεργασίας**. Τον εκτελεστό χαρακτήρα αυτής δεν αναιρεί ... το γεγονός ότι δεν τάσσεται προθεσμία με ορισμένη χρονολογία για την άρση της παράβασης». Κατά συνέπεια, πέραν του ζητήματος που αφορά στην συγκεκριμένη περίπτωση, δηλαδή, ότι η εκ μέρους της διοίκησης άρνηση ικανοποίησης του δικαιώματος πρόσβασης της κ. στα γραπτά της δοκίμια στερείται νομιμότητας, είναι σκόπιμο να παρατηρηθεί ότι ενδεχόμενη νομοθετική πρόβλεψη στο μέλλον της απαγόρευσης πρόσβασης των υποψηφίων στα γραπτά δοκίμια των πανελλαδικών εξετάσεων θα διέτρεχε και πάλι τον κίνδυνο να κριθεί από την Α.Π.Δ.Π.Χ. ως αντικείμενη στις διατάξεις του ν. 2472/1997.

Ο Συνήγορος του Πολίτη κατόπιν τούτου και δεδομένου ότι η άρνηση χορήγησης των ζητηθέντων δοκιμίων στην κ. στερείται νομοθετικού ερείσματος υπό την ισχύ του ν. 2690/1999, αλλά και επειδή κατά την κρίση της Α.Π.Δ.Π.Χ. αντίκειται στον ν. 2472/1997, κρίνει σκόπιμο να απευθυνθεί στην αρμοδία Υπουργό Παιδείας για να μεριμνήσει, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, για την προσήκουσα επίλυση του ανωτέρω περιγραφόμενου ζητήματος αλλά και του γενικότερου ζητήματος της προστασίας του δικαιώματος πρόσβασης των υποψηφίων στα γραπτά δοκίμιά τους, σύμφωνα με το περιεχόμενο του παρόντος πορίσματος και της απόφασης 13/2005 της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Με τιμή,

Ανδρέας Τάκης
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Ειδ. Επιστήμων: Αλ.Δελλή, Χειριστής: Ι.Τουρκοχωρίτη, Τηλ.: 210 *****

Προς:

- Υπουργό Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, κ. Μαριέττα Γιαννάκου, Μητροπόλεως 15, 10185 - ΑΘΗΝΑ

Κοινοποίηση:

- Διεύθυνση Οργάνωσης και Διεξαγωγής Εξετάσεων, Υπ' όψιν Διευθυντού κ. Απόστολου Πασχαλίδη, Μητροπόλεως 15 - 10185 ΑΘΗΝΑ

- Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, υπόψη κ. Λωσταράκου, Κηφισίας 1-3, 11523 - ΑΘΗΝΑ

- Κ*****